

Zondag 30/08/1914 – ochtendeditie

De verwoesting van Leuven.

Maastricht, 29 augustus. Zoeven kom ik terug van een gevaarlijke tocht naar Leuven. Hier volgt een getrouw relaas van de toestand, zoals ik die te Leuven vond en bijwoonde:

Mijn reis ging over Sint-Truiden en Tienen en had Doornik tot einddoel. Door het herhaald oponthoud, dat het zeer nauwkeurig onderzoek van mijn passen en legitimatiebewijzen vorderde, vlotte mijn reis zeer langzaam. Even voorbij Tienen waarschuwde mij een Duits officier niet verder te gaan, daar de toestand te Leuven hoofdzakelijk voor burgers uiterst kritiek was en de stad door artillerie zou worden gebombardeerd. Hij ontraadde mij ernstig verder te gaan, daar ik groot gevaar zou lopen, zonder vorm van proces te worden doodgeschoten door een Duitse wachtpost, die mij voor een inwoner zou aanzien, nog voor ik gelegenheid zou gehad hebben mijn passen te tonen, en zeker hetzelfde lot zou ondergaan door de nog aanwezige zich verborgen houdende burgers, indien hij mij een soldaat ter beveiliging van mijn persoon meegaf, daar ik in dit geval voor een Duitser zou worden gehouden. Nadere bijzonderheden kon hij mij niet geven, daar hij voorgaf het ware zelf niet te weten.

Niettemin vervolgde ik mijn weg en stiet reeds na korte tijd op duizenden vluchtelingen. Zonder kleding mee te nemen, ten dele zonder schoenen, hadden zij de stad overhaast verlaten. Ziek en ouderen van dagen strompelden voort, luid weeklagend en jammerend. Kloosterzusters, geëscorteerd door militairen, kinderen die naar hun ouders zochten. Zij allen vluchtten in de richting van Tienen.

Tot dichtbij de stad Leuven genaderd, bleek mij dat aan een rechtstreeks doordringen niet te denken viel. Brandende huizen werden afgebroken, telegraaf- en tramdraden lagen gebroken over de straat. Lijken van paarden versperden de weg. Langs een omweg wist ik het station te bereiken, waar ik gelegenheid had de commandant kort te spreken en hem mijn passen te laten viseren. Intussen was het circa 6 uur in de namiddag geworden.

Met het oog de tijd voor mijn voorgenomen verdere reis naar Brussel, besloot ik in verband met de invallende duisternis zo goed en zo kwaad het ging een onderkomen te zoeken. Ik vernam echter, dat voor zover de huizen nog niet in brand gestoken of geschoten waren, dit spoedig zou geschieden.

Van zeer verschillende zijden werd mij inmiddels medegedeeld hetgeen was voorgevallen. De onderscheiden tegenstrijdigheden weggelaten, meen ik het volgende als de ware toedracht van zaken te kunnen mededelen.

Dinsdagavond circa 11 uur, terwijl de stad door betrekkelijk weinig troepen landweer en linie was bezet, en lange colonnes proviand en een munitietrein door de stad trokken, werd plotseling uit een huis tegenover het station, waar het kwartier van de stadscommandant en de staf gevestigd was en dus veel militairen aanwezig waren, geschoten. Spoedig daarop weerklonken andere schoten uit de nabij zijnde huizen, welk schieten zich in een ogenblik van huis tot huis en van straat tot straat voortplante. De Duitse soldaten vielen in niet te tellen menigte. Velen werden gewond. De paarden voor de treinwagens werden gedood of sloegen op hol. Een algemene verwarring volgde. Duidelijk zag ik de schoten van een machinegeweer door de spiegelruiten van het station. Bij onderzoek bleek dat een machinegeweer op de derde verdieping van het tegenover het station gelegen hotel was opgesteld. Juist was een

militaire trein uit Luik, met bestemming naar Brussel aangekomen en ontladen. Een sectie artillerie werd uit de omtrek van Brussel gerekwireerd. Het was onmogelijk te weten, wie de schuldigen waren en precies te weten uit welke huizen de schoten kwamen. Daarom drongen de soldaten de huizen binnen en ontspoon zich hier en daar een verwoed straatgevecht. Iedere bewoner die gewapend gevonden werd of verdacht werd te hebben geschoten werd onmiddellijk neergelegd. Dat hierbij ook veel onschuldig bloed werd vergoten, spreekt vanzelf, doch de tijd ontbrak om alles nauwkeurig en nauwgezet te onderzoeken. De bewoners, wier onschuld bleek, ouderen, zieken en kinderen, ten dele ook de vrouwen moesten hun woningen verlaten. Inmiddels wierp de artillerie voortdurend granaatkartetsen in de stad, die spoedig op verschillende plaatsen brand veroorzaakten. Andere huizen werden met benzine gedrenkt en aangestoken.

In dit stadium was ik bij het station aangekomen en ik was getuige van het wegbrengen van een tweehonderdtal Engelse en Schotse soldaten en hooglanders in hun eigenaardige dracht.

Een langer verblijf bij het station achtten de officieren, met het oog op het gevaar en daar zij de verantwoordelijkheid niet durfden op zich te nemen, voor mij onraadzaam. Een nieuwe beschieting uit andere, nog intact gebleven huizen, werd verwacht.

Daar naderden onder sterk escorte twee groepen gijzelaars, mannelijke en vrouwelijke, ieder ter sterkte van 500 mensen. Zij werden bij het station opgesteld. Bij ieder schot dat op Duitse militairen werd afgevuurd, zouden er 10 worden gefusilleerd. Hier hielp geen klagen of wenen. De goeden moesten het met de kwaden ontgelden en werkelijk werd nog menig soldaat uit een hinderlaag neergelegd.

De nacht viel in en akelig verlichtte de brandende gloed de omtrek.

Versterkte posten werden uitgezet. Talloos waren de patrouilles die de stad doorkruisten. Terwijl ik met een officier stond te praten, knalden de schoten in onze nabijheid. Een gearresteerde inwoner werd in mijn nabijheid gefusilleerd.

Van slapen was geen sprake.

Losgerukte paarden, loeiende koeien, verschrikt door het knetterend neervallen van balken en het donderend geraas van instortende gevels en huizen, daartussen het vallen van schoten. Het bijwonen van zoveel ellende en kommer maakte ieder rustnemen onmogelijk.

Koud en stil was de nacht, die ik in betrekkelijke veiligheid doorbracht.

Tegen het aanbreken van de dag trokken de soldaten erop uit om machtig te worden, wat nog niet door brand was verwoest.

De telegrafische gemeenschap en de postverbinding van Luik uit naar Holland is verbroken. Ik moest mij dus haasten, naar Holland terug te keren, om u tijdig te seinen en gaf dus mijn plan, om over Brussel naar Frankrijk te gaan, voorlopig op. Terugkerend over de buitenboulevards zag ik gisterochtend nog veel lijken liggen van inwoners. Ik telde er een twintigtal. Ik zag veel geestelijken naast elkaar met het gezicht naar de grond, een eind verder een grijsaard, waarnaast een stokoude vrouw. Zouden zij zich, van niets kwaads bewust, en zich beschut door de ouderdom wanend, op straat hebben gewaagd ?

Wat verder weer het lijk van een priester. De soutane bemodderd en bevuild door bloed. Afschuwelijk was de aanblik van die onbegraven doden. Het hart krimpt bij het aanschouwen van een tafereel, waar

de slechtste menselijke hartstochten hoogtij vierden. Op mijn terugkeer buiten Leuven naar Tienen een aaneenschakeling van uitgebrande huizen en boerenwoningen. Ook hier was veel verwoest en vernield.

Herhaald bandenpech aan mijn auto, was oorzaak, dat ik moest overnachten bij boerenlieden, ongeveer 20 km voor Luik, waarvan ik heden om 3 uur terugkeerde.

De oorzaak van de vreselijke gebeurtenissen die te Leuven plaats hadden, wordt door de Duitse militairen, waarvan ik vele officieren sprak, toegeschreven aan de houding der geestelijkheid, die de bevolking volgens hun zeggen had diets gemaakt, dat de Duitsers de nederlaag zouden hebben geleden en in volle aftocht waren. Vast staat dat de dag voor mijn aankomst in de omgeving van Brussel een gevecht heeft plaats gehad. Een officier die daaraan deelnam, trof ik in het brandende Leuven.

Hij beweerde met de grootste stelligheid, dat een vijandelijke aanval zegevierend was afgeslagen en door een overmacht verpletterd, hoewel drie divisies tegenover hen stonden, bestaande uit Engelse troepen. Vermoedelijk waren de boven vermelde en binnengebrachte Engelse krijgsgevangenen uit dit gevecht afkomstig. Dit zou dan geenszins duiden op een nederlaag der Duitse troepen. Als curiositeit moet ik nog vermelden dat ik te Leuven vernam, dat het Duitse leger tot op 80 km van Parijs was doorgedrongen. Er heerste dientengevolge grote geestdrift en hoera's werden uitgebracht. Ook zou Frankrijk vredesonderhandelingen hebben aangeboden. Voortdurend werd mij gevraagd of Engeland aan Nederland de oorlog had verklaard. Natuurlijk weerlegde ik dergelijke geruchten en verzekerde dat Nederland de wil en de kracht had volmaakt neutraal te blijven.

Arnhem, 29 augustus. Zoveen ontmoette ik een Nederlander, S. D. genaamd, die tijdens de verwoesting van Leuven nog in de stad was en slechts door een gelukkige omstandigheid aan een verschrikkelijke dood is ontsnapt. Hij vertelde het volgende:

In het midden van deze maand ongeveer, de juiste data kan ik me niet meer herinneren, daar ik in de ellende der laatste weken alle begrip van tijd heb verloren, verlieten de Belgische troepen Leuven en omtrek. Wel werd er herhaaldelijk in de omtrek gevochten; we konden voortdurend het kanongebulder en soms ook het geweervuur horen.

In het begin der vorige week, ik meen woensdag, bevond ik mij met enige inwoners van Leuven bij het station, om eens te kijken of we ook iets gewaar konden worden, want reeds dagen lang waren we zonder enig nieuws. Omstreeks 3 uur in de middag kwamen een zevental Belgische kanonnen de stad binnen. Zonder iets te zeggen reden de Belgen door in de richting van Brussel. We kregen de indruk dat ze vluchtten. In angstige spanning wachtten we nog enige tijd, om te zien of er nog iets zou gebeuren.

Een half uur later zagen we in de verte opnieuw soldaten naderen, het waren er slechts weinig. Toen ze dicht genoeg bij waren om te zien dat het Duitsers waren, wilden we vluchten. Ze riepen ons toe om te blijven staan, waaraan ik en een drietal anderen gevolg gaven. Naderbij gekomen bleek het slechts een patrouille van 10 à 12 man te zijn, die met weergaloze brutaliteit zich in de stad hadden gewaagd. Ze vroegen ons of er ook een rivier in de buurt was, waarop ik hen in het Duits antwoordde dat dit niet het geval was, maar dat er wel een vaart was. Op een vraag of er ook soldaten in de buurt waren, zei ik dit niet te weten, doch ik geloofde van niet. We konden toen gaan. Ik zag nog dat twee man op post werden gezet bij het

station, twee man reden door, terwijl de overigen de deur van het gesloten station inbeukten en binnengingen.

Ik spoedde mij ijlings huiswaarts. Nog geen uur later was de stad door Duitse troepen overstroomd. De burgemeester werd gevangen genomen; we hebben hem niet weergezien. Duitse soldaten vertelden mij, dat hij was doodgeschoten. De bevolking hield zich rustig, ook toen de Duitsers werden ingekwartierd. Alle wapens waren reeds een week tevoren door de Belgische autoriteiten ingeleverd. De bevolking was echter zo beangst, dat ze de soldaten op het eerste verzoek alles afstond, ook al betaalden ze niet of gaven ze geen bon. De soldaten gedroegen zich over het algemeen ordelijk, hoewel ze zich meermalen aan drankmisbruik te buiten gingen en dan de inwoners overlast aandeden. Zo kwamen op zekere dag twee dronken soldaten in onze zaak, voor wie ik de harmonica moest repareren; toen ik zulks gedaan had, bleven ze bij ons in de kelder, waar de een speelde en de andere danste. Dit spelletje duurde enige uren, waarop ze af trokken.

Mijn patroon, die een rijwielzaak dreef, werd genoodzaakt rijwielen en onderdelen te leveren tot een bedrag van ruim 5000 mark, waarvoor hij bons kreeg. Of deze zullen worden betaald, zal nog de vraag zijn, daar de eerste de beste onderofficier, ja soms zelfs soldaten, maar met potlood geschreven bons gaven. Op zekere dag had een Belgische patrouille zich blijkbaar te ver gewaagd. Ze vluchtte in een café, gevolgd door Duitse soldaten. Toen wierpen de Belgische soldaten hun geweren weg en gaven zich over. De Duitsers wisten echter van geen genade. Laatstleden dinsdag hoorden we weer de ganse dag hevig geweer- en kanonvuur, niet ver van de stad. Tegen de avond besloot ik buiten de stad eens te gaan kijken. Ik waagde me een uur buiten de stad. Van een heuvel af kon ik toen opmerken dat in de richting Mechelen hevig gevochten werd. Daar het vuren steeds naderbij klonk, keerde ik zo spoedig mogelijk naar

de stad terug, daar ik beangst was dat misschien de troepen mij al vluchtende zouden overvallen.

In de stad heerste een buitengewone opwinding, daar er echter niets gebeurde, keerde allengs de kalmte terug en spoedig was er niemand meer op straat.

Enige uren later, we waren juist aan de maaltijd, werden we onverwacht opgeschrikt door geweschoten, vermoedelijk in de stad. Ogenblikkelijk heerste er buiten een grote drukte. De Duitsers liepen te hoop, zonder dat ze blijkbaar zelf wisten wat er gebeurde. Van de burgers waagde zich niemand op straat. Het geweervuur kwam steeds nader, totdat we duidelijk in onze straat schoten hoorden vallen. Kanonnen reden door de straten, enige werden vlak bij ons huis opgesteld. Commando's weerklonken en spoedig dreunde de straat van het hevige kanonvuur. Boven het gebulder van de kanonnen klonken nu en dan menselijke kreten. Toen ik het waagde door een der ramen te kijken wat er in de straat voorviel, zag ik reeds verschillende huizen in brand staat. Soldaten sloegen de winkelruiten stuk en stalen alles wat van hun gading was. Ik zag hen juist bij een comestibleshandelaar de ruiten inslaan en zich aan de in de uitstalkast staande wijnen te goed doen, terwijl een ogenblik later een soldaat met een arm vol kistjes sigaren bij een overbuurman uitkwam. Mensen, die uit de brandende huizen naar buiten wilden vluchten, werden op straat doodgeschoten door de met het geweer in de arm lopende soldaten.

Toen het kanongebulder bleef aanhouden, besloten wij, mijn patroon, ook een Nederlander, zijn vrouw, een zoontje en ik een schuilplaats te zoeken in de kelder. Ik en het zoontje van de patroon kroop er onder de opgestapelde banden en dekten ons daarmee toe, mijn patroon kroop in een kist en zijn vrouw onder een gootsteen, waar ze echter genooddaakt was tot aan haar middel in het water te

staan. Zo brachten we in doodsangst de nacht door. Het schieten in de straten duurde steeds voort. In de loop van de nacht waagde ik het nog even naar boven te gaan, om wat water te halen. Door een venster zag ik toen dat een groot gedeelte van onze straat reeds in puin lag.

Onze buurman, een advocaat, was met een vijftiental andere personen op het dak gevlucht, terwijl zijn huis reeds van alle zijden in brand stond. Handenwringend kropen de ongelukkigen, waaronder vrouwen en kinderen bijeen. Nadat we nog een tijdje in onze schuilplaats waren gebleven, merkten we dat ook ons huis boven ons in brand stond. We stonden toen voor het feit om ons levend te laten verbranden of op straat te vluchten, waar we bijna zeker werden doodgeschoten. We kozen het laatste. Hoewel we dit besluit genomen had, durfden we geen van allen het eerst te gaan. Eindelijk besloot ik het te wagen; ontkomen was toch niet meer mogelijk.

Nauwelijks was ik op straat of een drietal soldaten liepen op mij toe, hun revolvers op mij richtend, riepen ze “Waar moet dat heen?”

Hoe ik er toe kwam, weet ik zelf niet, doch in het Duits riep ik hun toe: “Hou op, ik ben Duitser.” Dadelijk veranderde hun houding en toen ik hun vertelde dat ook mijn patroon een Duitser was (ook die spreekt goed Duits) boden ze mij aan ons naar het station te brengen, waar spoedig een trein zou vertrekken.

De tocht door de stad was het verschrikkelijkste wat men zich voor kan stellen. Het was als een wandeling door de hel. De hele stad stond in brand, terwijl vele huizen en grote gebouwen reeds in puin lagen. Overal in de stad lagen lijken, terwijl we uit enkele huizen nog kreten hoorden. Burgers zagen we nergens op straat, alleen soldaten. Met behulp van onze leiders, die steeds in de overtuiging bleven, dat we Duitsers waren, kwamen we omstreeks half zes aan het station.

Voortdurend spraken zij over de burgers, die geschoten laten, waarin we hen maar gelijk gaven, hoewel we voor ons de overtuiging hebben, dat het onwaar is. Veeleer meen ik dat er van de buiten Leuven vechtende troepen enkele soldaten vluchtende in de stad op de schildwachten zijn gestuit, die op hen, ze voor Belgen aanzierende, hebben geschoten. Zo is misschien een misverstand ontstaan. Overal in de stad waren de parken omgewoeld. Blijkbaar waren daar inderhaast de doodgeschoten burgers begraven. Althans hier en daar staken menselijke lichaamsdelen boven de grond uit.

Aan het station moesten we een uur wachten, voordat de trein vertrok. We hadden toen gelegenheid de verwoesting van onze mooie stad met haar prachtige gebouwen gade te slaan. Onbeschrijflijk is het schouwspel van die vuurzee, die alles verterende vuurgloed. Soldaten met brandbare stoffen en met bommen liepen rond om waar de boel nog niet goed brandde, opnieuw de brand erin te steken. Buiten ons waren er geen andere inwoners aan het station. Alleen gewonde Duitsers werden in de trein gebracht. Na enige tijd kwamen echter enige soldaten, een 50 mensen voor zich uit drijvende. Aan de bevelvoerende officier vertelden de soldaten, dat ze deze mensen hadden gevonden in huizen, van waaruit geschoten was. Zij bezwoeren handenwringend niet geschoten te hebben. Na korte tijd werden alle ongelukkigen neergeschoten. Gelukkig vertrok eindelijk te 8 uur de trein, die ons wegvoerde uit deze poel van ellende en jammer. De trein reed zeer langzaam. Overal langs de weg passeerden we verwoeste dorpen; alles is vernield en verbrand. Even voor Luik is blijkbaar een spoorwegongeluk voorgekomen, althans langs de spoorbaan lagen twee treinen, waarvan de wagens geheel in elkaar waren geschoven.

Op het station te Luik stond met grote letters geschreven: "Neu Deutschland" en daarnaast getekend het portret van koning Albert, een halsdoek om en een Duitse pijp in de mond.

In Aken werden we liefderijk ontvangen en van eten en drinken voorzien. Daar we geen papieren hadden deden we onderzoek naar de Nederlandse consul, die daar echter niet was te vinden. We zijn toen naar het Herzogenrath gegaan, waar we van de korpscommandant een bewijs kregen, waarmee we ongehinderd naar Holland konden gaan.

Op mijn vraag, waarom ze de stad niet na de waarschuwing dat de stad vernield zou worden, hadden verlaten, verklaarde de heer D. dat een waarschuwing hem en blijkbaar velen met hem niet bekend was.

Berlijn, 29 augustus. Uit het westelijke hoofdkwartier wordt aan het Berliner Tageblatt geseind:

Te Leuven was maandag alles nog rustig. Onze colonnes en troepen waren uitgeladen, hadden kwartier betrokken in herbergen en huizen, en waren op vreedzame voet met de burgerij.

Dinsdagmiddag kwam bericht van de dreigende uitval uit Antwerpen. Onze troepen verlieten Leuven. Slechts weinig soldaten bleven in de stad achter. Het bataljon landstorm uit Neuss bleef het station beschermen, terwijl de commanderende generaal met een gedeelte van zijn staf zich naar het front spoedde.

Op dat ogenblik begon op verscheidene plaatsen in de stad een moorddadig vuur. Het andere gedeelte van de stad werd aangevallen. Vijf officieren werden door kogels getroffen en alle paarden van dat gedeelte van de staf werden neergeschoten.

Uit de koffiehuisen om de marktplaats heen werd uit hinderlagen van daken en van achter schoorstenen geschoten. Het vuur werd beantwoord.

Twee priesters, die, naar kon worden bewezen, munitie hadden uitgedeeld, werden bij het gedenkteken op de markt doodgeschoten.

Het straatgevecht nam onverwacht grote afmetingen aan. Duitse bagagecolonnes kwamen in de stad en werden in het gevecht gewikkeld. Onder andere schoot men uit een hinderlaag een transport benzine in brand. Alras was er op verschillende plaatsen van de stad brand ontstaan. Het straatgevecht duurde tot dinsdagavond voort. Woensdagmiddag was de stad, alsmede de noordelijke voorstad Herent op vele plaatsen in vlammen opgegaan.

De Duitse soldaten waren over de arglistige aanval zeer verbitterd. Men kan het voor zeker houden, dat onze landstroomsoldaten, die voor het merendeel huisvaders zijn, slechts in uiterste nood een zodanig vreselijke executie voltrekken.

Maastricht, 29 augustus. Van Duitse zijde zegt men dat de aanslag te Leuven zorgvuldig was voorbereid en werd ondersteund door Engelse militairen in burgerkleding, waarvan de uniformen zijn gevonden. Van Duitse officieren vernam ik dat de geestelijken de bewoners hebben wijsgemaakt dat de Fransen en Engelsen overwinningen hadden behaald en de Duitsers terugtrokken. Daarop begon de slachting, waarbij een compagnie landweer en een bagagetrein werden gedecimeerd. De militaire bevelhebber gelastte daarop de stad te ontruimen en in brand te steken. Slechts de kathedraal en het stadhuis zullen verschoond blijven.

Londen, 29 augustus. De Times komt in een hoofdartikel verontwaardigd op tegen het ruwe optreden der Duitsers in België, dat zijn toppunt heeft in de verwoesting van Leuven.

De Westminster Gazette, een zeer gematigd blad, schrijft: de verwoesting van Leuven is een schandelijke daad, die niet

gerechtvaardigd kan worden met een beroep op militaire noodzakelijkheid. Geen dappere soldaten bedrijven dergelijke dingen, maar mensen, dol van angst voor eigen veiligheid.

Het is een noodzakelijkheid voor de Duitsers, hun verbindingslijnen te doen bezetten door het kleinst mogelijke aantal troepen en daarom moet de bevolking worden geterroriseerd. Deze wijze van optreden zal echter het tegengestelde uitwerken van hetgeen ermee bedoeld is. Het zal de bondgenoten tot volharding aansporen.

Antwerpen, 29 augustus. Volgens een niet ambtelijk bericht zijn er gisteravond over Belgisch gebied 160 treinen van het zuidwesten naar het noordoosten gegaan. Alle treinen waren propvol Duitse soldaten. Ze vormden een legerkorps met zijn gehele tros. Dit schijnt erop te wijzen, dat een verbijsterend snelle opmars der Russen de Duitsers dwingt troepen uit de Maaslinie terug te laten komen.

Van andere kant wordt verzekerd dat de Duitse troepen om Brussel tot een zo kleine mogelijk getal zijn teruggebracht.

In Brussel zijn er geen meer.

Baarle-Nassau, 29 augustus. 6 uur 's avonds. In aansluiting met mijn berichten over Leuven meld ik U nog het volgende: voortdurend komt uit het zuidwesten een geweldig en somber kanongebrom, soms zo hevig dat de hele heide schijnt te dreunen. Wellicht woedt er thans een verschrikkelijke slag bij Mechelen of wordt de stad verder verwoest. Met weemoed denk ik aan de Sint Romboutstoren en de beiaardconcerten van Jef de Nijn. De hele dag zijn van het grensstation Weelde massa's vluchtelingen Nederland ingetrokken. Ze komen van alle kanten, uit alle streken van België, velen komen uit Antwerpen en de steden daar rondom. De een-uur-trein bracht vandaag velen aan. De trein van half zes brengt een aantal priesters

aan die vreselijke dingen beleefd hebben. Hun uiterlijk is diep neerslachtig. De Duitsers hebben hen uit Givet (onder Namen) verdreven, waar het land te vuur en te zwaard verwoest wordt. Uit Leuven zijn geen meerdere vluchtelingen aangekomen.

Grote troepen Duitsers liggen te St. Quentin verhalen ons de priesters.

Parijs, 29 augustus. Officieel wordt medegedeeld, dat te Brussel alles rustig is.

Bevestigd wordt, dat vrijdag tal van treinen Duitse troepen uit de streek van Kortrijk in oostelijke richting hebben vervoerd.

De terugtrekkende beweging van de Duitse troepen wordt voortgezet. De vijand heeft de streek, ten noorden van de lijn Merchtem-Vilvoorde-Aarschot-Heist-op-den-Berg-Tremelo-Haacht ontruimd.

De provincie Antwerpen en een deel van Limburg zijn vrij van vijanden. De algemene toestand boezemt vertrouwen in.

Maastricht, 29 augustus. Onze reeds zo volle stad wordt nu nog voller. Op last van de burgemeester is nu ook de openbare school aan de Spilstraat, die voor de nieuwe cursus al werd opgeknapt, voor vluchtelingen opengesteld. In alle straten hoort men Frans spreken. Op het Vrijthof staan troepjes welgesteld uitzierende Walen in levendig gesprek. Het Waals oorlogsbulletin wordt gretig gekocht.

De verwoesting van Leuven.

De heer H. W. Rutgers, directeur der waterleiding te Leuven, die zich thans met zijn vrouw en twee kinderen te Tiel bevindt, stond ons

hedenmiddag een onderhoud toe, waarin hij het volgende verhaal van zijn wedervaren in de laatste dagen deed:

“De bezetting van Leuven had plaats 19 augustus, na de slagen van Diest en Tienen en nadat alle Duitse troepen, die daaraan deelnamen, door de stad waren getrokken. De bezetting geschiedde zonder enig incident; de burgemeester, enige schepenen en andere notabelen werden door de Duitsers als gijzelaars opgeëist. Er heerste een volkomen rust tot dinsdag 25 augustus. In de namiddag van die dag werden de in Leuven aanwezige troepen plotseling gealarmeerd, zoals later bleek om de Duitse legermacht bij te springen in de gevechten ten westen van Leuven en bij Mechelen, waar ze door de Belgische werd teruggedrongen. Dadelijk trokken de Duitsers Leuven uit en onmiddellijk begon men de goederen der Duitse officieren en soldaten op te laden. Om half acht ongeveer verliet het konvooi de stad. Een niet zeer sterke bezetting was te Leuven achtergelaten.

Bij het vertrek van het konvooi moet er volgens de Duitse lezing geschoten zijn door de Leuvense burgerij. “Mij”, zegde de heer R., “is dit niet bekend. Maar even voor achten hoorde ik op de Stationsstraat, waar ik woonde, een ontzettend lawaai. Ik snelde naar buiten en zag paarden zonder bestuurders met de konvooikarren achter zich de straat doorhollen, botsende tegen elkander, tegen de lantaarnpalen, tegen de huizen. In de richting achter deze warboel, naar de stad toe dus, werd een hevig geweervuur onderhouden. Ik liep naar boven, waar mijn kinderen van tweeënehalf jaar en zes weken sliepen, en vluchtte met hen en mijn vrouw in de kelder onder ons huis. Spoedig voegden zich daar enkele kinderen van onze burens bij ons.

Om tien uur 's avonds waagde ik even een kijkje in mijn tuin te nemen, van waar ik zicht over de straat en de stad had. In de omgeving van het station en op de Grote Markt brandde het

geweldig. En nog steeds een regen van kogels en een regen van vuur uit de lucht. Ik ben niet lang gebleven, maar zocht dadelijk weer het beschuttende keldergewelf op. Tegen 11 uur kwam een oude dienstmeid uit een achter ons gelegen herenhuis mijn hulp inroepen. De 56 -jarige vrouw had twee tuinmuren moeten overklimmen. Het huis van haar meester stond in brand; alle kamers waren vol vuur en rook ... Wij waren onmachtig hulp te verlenen; ieder die buiten kwam, werd onmiddellijk gedood. Met moeite dwongen wij de dienstbode bij ons te blijven; haar meester van 86 jaar, diens zoon van 46 jaar en twee andere dienstboden zijn levend verbrand.

Nog anderen kwamen; tussen twaalf uur en half één waren wij met zijn dertien in de kelder.

De angst, die wij uitstonden, is onzegbaar. Het geloei der vlammen, het geknetter van niet onderbroken geweervuur, het was om er wanhopig van worden.

Om 2 uur werden alle ruiten bij ons ingeslagen en ons huis, dat evenals alle huizen op Duits bevel van boven tot beneden verlicht moest zijn, werd doorzeefd van kogels, stellig om mogelijke vluchtelingen, die erin konden zijn, te doden of te verdrijven.

Om 4 uur 's morgens werd een huis naast ons in brand geschoten. De wind dreef de rook in de kelder en wilden wij niet stikken, dan moesten wij deze verlaten. In de straat viel nog schot op schot; we moesten ze echter over om in een stal achter een ook al verbrand herenhuis beschutting te vinden. Ongedeerd bereikten wij allen deze toevlucht. Daar troffen wij nog een dertigtal vluchtelingen, meest bewoners van de Stationsstraat, die voor en na hun eigendommen in de vlammen hadden zien opgaan of later zagen opgaan. Op het ogenblik, dat wij kwamen, stond een groot klooster, bewoond door uit Portugal verdreven paters en waar tal van Leuvense studenten

gehuisvest waren, in lichterlaaie. In de naaste omgeving stonden vier grote huizen in brand, waaronder dat van advocaat Sterckmans en van de officier van gezondheid Vanbellingen, die op het ogenblik in Antwerpen is, maar wiens vrouw en kinderen te Leuven waren achtergebleven.

Zo wachtten wij de loop der gebeurtenissen af. Tegen 9 uur woensdagmorgen werd de toestand in ons verblijf zo ernstig, dat de mannen beraadslaagden, wat we moesten doen. Overal, voor, achter, aan weerszijden van ons, vuur, vuur ... Plotseling werden we opgeschrikt door slagen van geweerkolven op de deuren; een Duits sergeant kwam onderzoeken, of en welke mensen er zich in de stal bevonden.

Na dit onderzoek, waarbij bleek dat zich geen Belgische soldaten onder ons bevonden, werden wij, zoals we waren, geleid naar het station, dat op ongeveer 5 minuten afstand lag. De weg voerde tussen ruïnes en over brandend hout heen. Op het Stationsplein was van de 20 cafés en hotels, die daar waren, geen stuk meer over. Toen wij er kwamen, viel van een der grootste de voorgevel met donderend geweld op straat. Vóór het station had men een zorgvuldig onderhouden plantsoen. Nu zagen wij er tal van lijken van burgers liggen, met hun gelaat voorover in de bloemen. Dood en leven, in schrikkelijke tegenstelling! Vermoedelijk waren deze doden uit de straten der stad hierheen gevoerd.

Wij waren in het station met ongeveer 60 personen. Hier volgde een nauwkeurig onderzoek van de bescheiden, waarover wij beschikten en toen kregen we door de zorgen van een Duits officier, die ons uitermate beleefd en voorkomen behandelde, een plaats in de trein in een veewagen, waarin banken waren geplaatst. De gewone 20 wagens van die trein waren vol Duitse gewonden.

Vóór de trein vertrok, verzocht ik een officier verlov nog enkele bescheiden in mijn huis te mogen halen. Dit werd mij geweigerd; ik moest met deze trein mee, anders kon hij voor mijn leven, al was ik dan ook Hollander, niet instaan.

Uit de trein zagen wij heel de stad in brand. “Wat vandaag nog gebleven is, wordt morgen in brand en platgeschoten,” zei een officier.

Om tien uur zette de trein zich in beweging en over Tienen en Luik ging het naar Aken. Vlug ging het niet, ten eerste omdat er veel zwaargewonden vervoerd werden, maar ook omdat wij tal van treinen naar België passeerden, vol soldaten, en beladen met geschut en ander krijgsmateriaal. Wij zijn er zeker 15 voorbijgereden.

Onderweg werden de gewonden door de zorgen van het Rode Kruis volop van drinkwater en zwart brood voorzien.

Eindelijk werd 's nachts om 12 uur Aken bereikt. Het grote Stationsplein was door militairen afgezet, maar de trottoirs zagen zwart van het volk. Het Rode Kruis was met veel materiaal aanwezig. We hadden hier geen last van controle en daar het mij gelukt was enig papiergeld te redden, konden wij de kinderen en onszelf van het allernodigste voorzien. Onze kinderen waren in doeken en dekens gerold, mijn vrouw reisde in mijn overjas.

Mijn veertienjarig dienstmeisje laat in Leuven heel haar familie achter ...

De volgende morgen verschaftte de Nederlandse consul mij een paspoort, waarmee ik per elektrische tram Vaals en verder per autobus Maastricht bereikte.

Het gevecht in de Leuvense straten moet verschrikkelijk geweest zijn. Een Duitse soldaat, behorende tot de dinsdag achtergebleven bezetting, deelde mij mee, dat deze haar behoud te danken had aan het 73e regiment, dat juist op één der kritiekste momenten per spoor te Leuven aankwam en dadelijk de bezetting ter hulp snelde.

Over het bombardement van Mechelen door de Duitsers wordt nader gemeld dat het donderdag 40 minuten heeft geduurd. De meeste openbare gebouwen zijn beschadigd. De burgemeester en de schepenen die juist ten stadhuize bijeen waren, moesten in de kelders vluchten.

Toen het bombardement was gestaakt verzocht de overheid de bevolking de stad te verlaten en de uittocht, die dadelijk begon, is in goede orde afgelopen.

Tal van vluchtelingen hebben te Duffel in de kerk de nacht doorgebracht, onder hen vele geestelijken in burgerkleding.

Vrijdagochtend om 8 uur werd de beschieting hervat en tot de middag voortgezet. De laatste inwoners namen toen ook de vlucht.

Onder de openbare gebouwen, die beschadigd zijn behoren het stadhuis, de Sint Pieterskerk (die geheel vernield zijn), het kantongerechtsgebouw, en de St. Romboutskerk. De toren van deze kerk staat nog, doch het beroemde klokkenspel is vernield.

De beschieting door de Duitsers is beantwoord door de forten van Walem en Waver.

De Duitsers zijn Mechelen niet binnengetrokken.

De Zeppelin boven Antwerpen.

De Lokal-Anzeiger noemt het doel, waarmee het bombardement van Antwerpen door de Zeppelin-luchtkruiser is ondernomen, bereikt, zowel wat de aangerichte schade als de indruk betreft, die dit krijgsbedrijf vooral in Engeland zal maken. Het luchtschip is de 25^e dezer 's ochtends te vier uur over Luik naar Duitsland teruggekeerd.

De krijgsraad te Trier heeft vijf Belgische burgers, beschuldigd op Duitse troepen te hebben geschoten, ter dood veroordeeld. Volgens het Berliner Tageblatt zei ze vrijdag terechtgesteld.

Zondag 30/08/1914 - avondeditie

Aan het Handelsblad van Antwerpen werd omtrent de toestand te Mechelen vrijdagavond vandaar het volgende geschreven:

Wat hebben wij hier reeds angstige dagen beleefd!

Het is niet meer uit het fraai en vreedzaam Mechelen, dat wij schrijven, maar uit het treurend Mechelen, want onze stad schijnt als uitgestorven; niemand vertoont zich op straat en de weinige huisgezinnen die in de oude binnenstad zijn gebleven, zijn wenend of biddend in de kelders gevluht om aan het schrikkelijk vernielingswerk der houwitsers te ontsnappen.

De granaten hebben reeds de dood verwekt van vijf personen, twee in de Heembeemd, twee op de Veemarkt en een op de Wolmarkt. De vernielingen zijn schrikkelijk om te zien. Men kan zich geen denkbeeld maken van de kracht waarmee de muren werden doorboord, de daken weggemaaid en het sterkste ijzerwerk der vitrines vernield.

Na de slag die te Hofstade werd geleverd, werd de beschieting van onze stad door de Duitsers hernomen. Niet één straat is er te vinden of er werden door de bommen erge verwoestingen gepleegd.

De granaten vernielden ganse muren, verbrijzelden hele rijen vitrines en op de Grote Markt boorde een granaat zich de grond in vóór het nieuwe politiebureau, terwijl al de vensters door de scherven werden vernield.

Het bombardement hield op deze namiddag om 3 uur, en alsdan konden wij ons persoonlijk gaan overtuigen van de toestand. De vernielingen die werden teweeggebracht, waren droevig om te zien. Niet één straat of verschillende gebouwen hadden er te lijden en men trapt bijna gedurig op de glazen scherven de verbrijzelde vitrines.

Op het politiebureau is niemand meer te vinden, elkeen heeft de vlucht genomen, en de rovers van stiel, onder het Mechels gepeupel, hebben hiervan gebruik gemaakt, om zelfs tussen de bommenvlagen, in de magazijnen te dringen, waarvan de eigenaars gevlucht waren, en er zich meester te maken van allerlei koopwaren, zoals we deze avond in de Onze-Lieve-Vrouwstraat vaststelden.

Deze morgen had een detachement Duitse ruitery op de Leuvense steenweg een deel der bevolking van deze steenweg, mannen en vrouwen, gevangen genomen. Men deed deze lieden voorop stappen tot Hever (pomp) nabij Meerbeek waar zich het Duits regiment van ongeveer 10.000 man bevond. Men gaf de gevangenen eten en drinken. Deze lieden moesten dienen om voor de Duitse troepen te stappen, wanneer ze op de vijand rukten. Een dépêche kwam op de bovengemelde plaats toe, en onmiddellijk riep de Duitse officier tot de Mechelse gevangenen "Gaat allen terug naar Mechelen, wij gaan naar Leuven".

De verlostelieden kwamen met hele troepen verheugd naar Mechelen teruggelopen, om hun lotgevallen te vertellen en dit was voor de weinige inwoners, die nog in de stad verblijven, een ware verlichting, want het vormde de hoop, dat de Duitsers aan de richting naar Mechelen hadden verzaakt, want de gevangenen moesten dienen om vóór de Duitse troepen te marcheren, wanneer deze naar Mechelen zouden oprukken, teneinde ze te bevrijden tegen het geschut der Belgische soldaten.

Sedert twee dagen was de Belgische vlag op de toren neergehaald. Heden vrijdagmiddag is een officier per automobiel uit Antwerpen naar Mechelen gekomen en heeft de vlag terug doen wapperen. Men beschouwt dit als een teken van geruststelling en de lieden die nog in Mechelen verblijven, hebben dus opnieuw moed geschept.

We hebben ons onmiddellijk naar de Grote Markt begeven, om de betekenis van dit sein te vernemen, doch aangezien wij op het stadhuis noch overheid noch politie aantreffen, kunnen wij aangaande dit punt niets verzekeren.

Men leeft dus de Mechelen op hoop, zonder bekrachtiging.

Engeland en België.

We hebben reeds melding gemaakt van de rede van Asquith, donderdag in het Lagerhuis gehouden bij indiening van het adres aan de koning om hem te verzoeken aan de koning der Belgen de sympathie en de bewondering van het Huis over te brengen “voor de heldhaftige verdediging van zijn leger en volk tegen de moedwillige schending van zijn grondgebied en de verzekering, dat het Verenigd Koninkrijk vastbesloten is met alle middelen steun te geven aan Belgische pogingen om zijn eigen onafhankelijkheid en het publiek recht van Europa te handhaven.”

In welsprekende woorden bracht Asquith hulde aan België en sprak hij van Englands dure plicht om ter bescherming van België's gewaarborgde onzijdigheid het zwaard te trekken. De verplichting van Engeland om het zwaard te trekken voor het aangevallen Frankrijk liet Asquith nu geheel terzijde.

“We hebben,” zei Asquith, “met al onze macht er naar gestreefd, zoals iedereen nu weet, om het uitbreken van de oorlog te voorkomen, en toen dat niet langer mogelijk was zijn omvang te beperken. Het is van het grootste belang, dat men goed zal begrijpen, wanneer en waarom wij er ons in hebben gemengd. Het was eerst, toen wij voor de keuze werden gesteld tussen het houden en het verbreken van plechtige verplichtingen, tussen het nakomen van een bindende gelofte (trust) en de schaamteloze onderwerping aan het naakte geweld, dat wij de schede wegwierpen. Wij betreuren onze beslissing niet.”

Hier is dus de verzekering, dat het om de schending van het Belgische grondgebied is, dat Engeland zich in de oorlog heeft begeven.

“Geen groot volk met gevoel van eigenwaarde”, ging Asquith voort, “en zeker niet een volk groot geworden in dit oude land der vrijheid, zou zonder eeuwige schande anders kunnen kiezen. Wij waren door onze duidelijke en dringende verplichtingen gebonden voor de bedreigde onafhankelijkheid van een kleine onzijdige staat op te komen en haar te handhaven. België had geen eigenbelang te dienen dan alleen dat hoogste en alles beheersende belang van elke staat, groot of klein, dat die naam verdient, namelijk het behoud van zijn grondgebied en zijn voortbestaan. De geschiedenis leert ons, dat de plicht om voor dat grote beginsel op te komen en het te handhaven, dat ten slotte de bron is van beschaving en vooruitgang, meer dan eens opgelegd is aan staten, betrekkelijk klein in omvang en bevolking, maar groot in moed en vastberadenheid; Athene en

Sparta, de Zwitserse kantons en, niet het minst roemrijk, drie eeuwen geleden aan de Nederlanden. Nooit, durf ik beweren, is die plicht duidelijker en kordater erkend, en nooit is hij krachtiger en heldhaftiger vervuld dan in de laatste weken door de koning en het volk van België.

“Zij hebben zich onversaagd en tegen de schier ontelbare overmacht de gruwzaamheden van een inval, van verwoesting, van roof en van schanddaden verdedigd. Ze hebben hardnekkig weerstand geboden aan het binnenstormen, golf na golf, van een reusachtige en overstelpende macht, en die weten op te houden.

“De verdediging van Luik zal altijd de stof leveren voor een van de meest bezielende hoofdstukken in de geschiedrollen der vrijheid. De Belgen hebben zich de onsterfelijke moed verworven die het volk toekomt dat vrijheid verkiest boven een gemakkelijk leven, boven veiligheid, boven het leven zelf. Wij zijn trots op ons bondgenootschap met hen en op hun vriendschap. Wij groeten hen met eerbied en met ere. Wij zijn met hart en ziel met hen, omdat wij aan hun zijde en in hun gezelschap tweeërlei zaak verdedigen, namelijk de onafhankelijkheid van kleine staten en de heiligheid van internationale overeenkomsten, en ik verzeker hun heden, gelijk ik het Huis in dit adres voorstel uit naam van het Verenigd Koninkrijk en het hele Britse rijk te doen, dat zij tot het einde kunnen rekenen op onze volkomen en blijvende steun.”

Zo sprak Asquith, en telkens viel het Huis hem met toejuichingen in de rede.

Bonar Law sprak in gelijke geest uit naam der oppositie. Hij voegde er naar zijn overtuiging aan toe, “dat het Belgische volk nu de gruwelen van de oorlog heeft ondervonden in een vorm, die onder beschaafde volkeren onmogelijk behoorde te zijn.” Hij zegde verder,

dat wat er in België was gebeurd de opvatting bevestigt, waarmee Engeland ten oorlog is gegaan, namelijk dat het in werkelijkheid een strijd is van de zedelijke krachten der beschaving tegen het ruwe geweld, een geweld dat niet minder ruw is omdat het al de hulpmiddelen van uitvindingen en wetenschap tot zijn beschikking heeft. België heeft de hele wereld een dienst bewezen, zegde Law. Het heeft Engeland en zijn bondgenoten niet alleen een voorbeeld gegeven, maar een plicht opgelegd, die het Engelse volk niet zal vergeten. Wij moeten inzien, zegde Law tenslotte, dat dit niet alleen voor België, maar ook voor ons is een strijd op leven en dood en dat wij al onze hulpbronnen moeten aanwenden om hem tot een goed einde te brengen.

Tenslotte sloot Redmond zich uit Ierland's naam aan bij de hulde, België gebracht. Hij deed dat in warme bewoordingen, maar zonder aanval op Duitsland. Hij opperde nog een denkbeeld: de lening voor België te vervangen in een gift aan België.

Het schijnt, dat de oorlogsschatting door de Duitsers aan Brussel opgelegd, nog lang niet ten volle is opgebracht. Mag men een Reutertelegram uit Oostende geloven, dan zouden de Duitsers thans overwegen, zichzelf aan de rest van het bedrag te helpen, niet in specie, doch door de kunstschattingen uit de Brusselse musea te halen.

Men herinnert zich, dat Napoleon dit laatste middel ook dikwijls toepaste. Zo had hij, na Berlijn te hebben bezet, de reusachtige beelden van de Brandenburgse Poort laten halen en toen naar Parijs laten brengen. Enige jaren daarna kwamen de troepen der verbondenen, ook de Pruisen, Parijs binnen. De beelden zijn toen weer naar Berlijn teruggebracht en prijken thans weer op de Brandenburgse poort.

Leuven.

Dr. Sarolea, de correspondent van de Daily Chronicle, meldt, dat de heer Vandergeten, een redacteur de Antwerpse Matin, te Mechelen twee overheidspersonen uit Leuven gesproken heeft en volgens dezen is zowel het schone Leuvense stadhuis als de boekerij van de universiteit verwoest.

Een correspondent in België van de Daily Chronicle meldde vrijdag, dat de Duitse militaire overheid te Brussel, vóór de Duitse troepen die stad zouden verlaten, van Madaux, de hoofdredacteur van de Etoile Belge, het bekende Brusselse blad, geëist zou hebben, dat deze zijn blad zou vullen met nieuws van het Berlijnse bureau van Wolff. Madaux weigerde aan deze eis gevolg te geven, waarop de Duitsers, volgens het verhaal van de Daily Chronicle, de persen in de drukkerij der Etoile onbruikbaar gemaakt heb. Zij hebben toen in een andere drukkerij een vervalste editie van het Antwerpse blad La Métropole laten drukken.

Schending van het volkenrecht.

De Belgische commissie, belast met het onderzoek betreffende de schendingen van het volkenrecht en van de krijgswetten en gebruiken (bestaande uit zijne excellentie de heer Cooreman, minister van state, voorzitter; zijne excellentie graaf Goblet d'Alviella, minister van state, ondervoorzitter van de Belgische Eerste Kamer; de heer Ryckmans, senator; de heer Strauss, schepen der stad Antwerpen; de heer Van Cutsen, erevoorzitter van de rechtbank te Antwerpen, leden; de heren Ridder Ernst de Brunswyck, hoofd van het kabinet van Justitie; Orts, legatieraadsheer, secretarissen, heeft het volgende verslag uitgebracht aan de Belgische minister van Justitie:

“Het blijkt uit welbepaalde en overeenstemmende getuigenissen dat, over de hele streek van Aarschot, de Duitsers zich schuldig hebben gemaakt aan ware gruweldaden.

“Een groot gedeelte der bevolking was van angst op de vlucht gegaan. Op hun doortocht hebben de Duitse troepen de hoven, huizen en meubelen in brand gestoken, en met geweschoten de weerloze burgers op de weg of bij hun veldarbeid gedood.

“Te Herselt benoorden van Aarschot werden 32 huizen in het dorp neergebrand; de molenaar en zijn zoon welke vluchtten, en ongeveer 21 andere personen, zijn gedood geworden, terwijl toch geen enkele Belgische soldatenmacht in het zicht was.

“De Duitse troepen zijn in Aarschot, een stad met 8000 inwoners, op woensdag 19 augustus, in de voormiddag binnengedrongen. Niet de geringste Belgische wapenmacht was nog aanwezig. Onmiddellijk na hun aankomst hebben de Duitsers verscheidene huizen in brand gestoken en in de Hamerstraat hebben ze vijf of zes burgers, welke zij dwongen uit hun woning te treden, neergeschoten. 's Avonds, onder voorwendsel dat een hoger Duits officier op de Grote Markt door de zoon van de burgemeester gedood was geworden of volgens een andere lezing onder voorwendsel dat door de burgemeester en zijn zoon een samenzwering zou zijn beraamd geworden tegen de opperbevelhebber, hebben de Duitsers al de mannen welke zich in Aarschot bevonden, in hechtenis genomen. Onmiddellijk werden er een vijftigtal op enige afstand van de stad gebracht, werden in reeksen van vier geschaard, en moesten vervolgens zich op hoop zetten voor de Duitsers, welke hen met geweschoten of bajonetsteken hebben afgemaakt. Meer dan 40 werden op deze wijze vermoord.

“De Duitsers hebben de stad leeggeplunderd, uit de woningen wegvoerende al wat zij bemachtigen konden, de meubelen en brandkoffers openbrekend.

“De volgende dag hebben zij de burgers, welken de vorige dag waren aangehouden, in rangen van drie opgesteld; uit elke rang hebben zij een man op drie genomen, zij hebben deze mannen met de burgemeester van Aarschot, de Heer Tielemans, zijn zoon van vijftien en een half jaar, en zijn broer op ongeveer 100 m buiten de stad gebracht, en ze neergeschoten.

“Vervolgens hebben ze de andere inwoners van Aarschot gedwongen grachten te maken om hun slachtoffers te begraven. Gedurende drie dagen gingen ze voort met plunderen en branden. Ongeveer 150 inwoners van Aarschot moeten aldus omgebracht zijn geworden.

“Het grootste deel der stad werd geheel verwoest. Vijfmaal hebben de Duitsers gepoogd de hoofdkerk die ze geplunderd hadden in brand te steken.

“De ambulanciers van het Rode kruis, hoewel de armband dragend van het Rode Kruis werden niet ontzien. Een hunner verhaalt dat de Duitse troepen op hem schoten terwijl hij de gekwetsten opraapte, en voortgingen met schieten, hoewel hij zijn armband had getoond. Bovendien werd hij, de 19^e dezer, dienst doende in het hospitaal de ganse dag door bedreigd en gebrutaliseerd. Een Duits officier namelijk vatte hem bij het hoofd en drukte de loop van zijn revolver op zijn voorhoofd.

“Een brancardier, de zoon van de gemeenteontvanger, die nochtans het kenteken droeg van het Rode Kruis, werd op de avond van 19 dezer in de Gasthuisstraat, door de Duitsers gedood.

“Uit al de getuigenissen blijkt dat de burgerlijke bevolking van Aarschot in genen delen aan de vijandelijkheden heeft deelgenomen, dat geen enkel schot door haar werd gelost. Al de getuigen zijn het eens om te doen uitkomen hoe onwaarschijnlijk het is dat, zoals de Duitsers beweren, de zoon van de burgemeester, een kind van vijftien en een half jaar, en een buitengewoon stille natuur, op een Duits officier zou hebben geschoten in de avond van 19 augustus. Nog onwaarschijnlijker is de voorstelling der Duitsers volgens welke de burgemeester een complot zou hebben op touw gezet.

“Er dient opgemerkt te worden dat, indien een Duitse officier getroffen werd op de grote plaats, waarvan de getuigen echter onwetend zijn, hij door een verdwaalde kogel kan getroffen geweest zijn, vermits de Duitse soldaten op het ogenblik in de nevenstraten in het wilde aan het schieten waren om de bevolking te verschrikken.

“De burgemeester, een zeer kalm man, had trouwens herhaaldelijk al zijn medeburgers doen weten door plakbrieven en strooibiljetten, dat ingeval de Duitsers binnenvielen, ze zich onthouden moesten van elke vijandelijke daad. De plakbrieven hingen nog op de muren wanneer de Duitsers binnenrukten en werden hun getoond.

“De Duitse troepen, die langs de plaatsen trokken dezerzijds van Aarschot gelegen, begingen dezelfde wreedheden, ze vuurden op vluchtende burgers, plunderden hun woningen en brandden ze neer, zonder enige uitdaging.

“Te Rotselaar werden op die wijze ongeveer 15 huizen afgebrand. Een Duits officier, zich tot een inwoner wendend wiens huis in brand stond, wilde deze laatste onder bedreiging met zijn revolver de bekentenis afdwingen, dat de brand door de Belgen was aangesticht. De man protesteerde echter en deed opmerken dat de Belgen de vorige dag reeds de streek hadden verlaten; waarop de officier

antwoordde dat, ingeval de Duitsers er het vuur hebben aangestoken, het moest zijn dat de inwoners waarschijnlijk hadden geschoten. Dit werd door al de getuigen tegengesproken.

“Daar ook hebben de Duitse troepen alles geplunderd wat ze op hun weg vonden.

“Tot nu toe heeft de commissie geen inwoners kunnen onderhoren van Diest en Tienen, welke steden de 18^e en 19^e augustus 1914 werden bezet, en met welke alle verkeer verbroken werd.

“Maar een inwoner van Schaffen, een dorp in de buurt van Diest heeft verklaard dat dezelfde gruwelen bedreven werden in zijn dorp en de naburige plaatsen, Lummen en Molenstede. Heel de streek werd verwoest. De Duitse troepen hadden hun vernielingswerk begonnen op een uur afstand van Diest, langsheen de steenweg van Diest op Beringen. Naar Diest afzakkend brandden ze alles neer wat ze op hun weg ontmoetten, hoeven, huizen, meubelen. Te Schaffen gekomen, staken de Duitsers het dorp in brand, en vermoordden de enkele leden die zich nog in hun huizen of op de straat bevonden.

“De getuige geeft ons de namen en adressen op van 18 personen welke hij weet vermoord te zijn.

“Onder hen zouden zich bevinden:

“Vrouw Frans Luyckx, 45 jaar oud, met haar twaalfjarig dochttertje; deze werden in een sloot ontdekt en neergeschoten;

“Het negenjarig dochttertje van Jan Oeyen, dat werd neergeschoten;

“André Willem, 23 jaar oud, koster, die aan een boom vastgebonden en levend verbrand werd;

“Reynders Jozef, 40 jaar oud, gedood met zijn neefje van 10 jaar;

“Lodts, Gustave, 40 jaar oud en Marken Jan, ook ongeveer 40 jaar oud, waarschijnlijk levend begraven.

“De getuige verklaarde dat hij zelf deze twee laatsten ontgraven had en ze vervolgens op het kerkhof der gemeente begroef.

“Het dorp Retie bij Turnhout werd gedeeltelijk verwoest en beschoten de 22^e augustus, door 17 Duitse ruiters, die het dorp waren binnengevallen. Een meisje van 15 jaar werd door een gewerschot gedood.

“Nog afschuwelijker feiten, indien het nog afschuwelijker zijn kan, werden door de Duitse troepen gepleegd, tengevolge de nederlaag die het Belgische leger hen te Mechelen toebreacht.

“De stad Leuven met zijn kunst en wetenschappelijke schatten werd niet gespaard. Nieuwe verslagen zullen eerlang worden toegestuurd”.

Geïnterneerden.

Men schrijft ons uit Oldenzaal:

In het Schlosshotel te Bentheim zijn een vijftigtal Engelsen, Fransen, Belgen, Russen en Japanners geïnterneerd en worden daar streng bewaakt. Ze worden daar voor eigen rekening verpleegd. Geïnterneerden, die niet in hun eigen onderhoud konden voorzien, zijn naar de gevangenis overgebracht.

De burgemeester van Bree.

Men meldde gisteren aan de Meierijsche Courant:

Gistermiddag verscheen weer een auto met Duitse militairen voor de woning van de burgemeester van Bree. In hun midden hadden zij de

deken van die plaats. Zij vroegen aan de dienstmaagd, waar de burgemeester zich bevond.

Op het antwoord, dat de burgemeester voor zaken uit was, maakten zij rechtsomkeer, lieten vervolgens de deken enige ogenblikken de tijd een bezoek te brengen aan zijn pastorie en voerden hem daarna weer mee in de richting van Hasselt.

Zojuist echter krijgt Bree's burgemeester alhier (te Budel) de geruststellende telegrafische tijding van de Duitse consul, dat noch aan hem, noch aan de stad Bree enig leed zal geschieden, met de mededeling, dat een brief zal volgen.

Men verwacht nu ook spoedige invrijheidstelling van de deken.

Baarle-Nassau, 30 augustus. Vluchtelingen uit Antwerpen melden van de verwoestingen door het bombardement van Mechelen. De Sint Romboutstoren moet half afgeschoten zijn.

Ik veronderstel, dat het bombardement tot gisterenavond 8 uur heeft geduurd. Na dat uur heb ik geen kanongebulder meer gehoord, behalve om het kwartier zware schoten tot kwart voor negen.

Heel Antwerpen moet vol zitten met mensen uit Mechelen, dat totaal verlaten is. Velen trekken naar Engeland.